

УДК 378:373.091.12.011.3-051

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2024-18.17>

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ІДЕАЛІВ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ МИХАЙЛА ВЕРИКІВСЬКОГО

ТАРКІВСЬКА-НАГИНАЛЮК ОЛЕНА ДМИТРІВНА

кандидат педагогічних наук, старший викладач,
старший викладач кафедри мистецьких дисциплін та методик їх навчання
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
lenatiman@ukr.net
orcid.org/0009-0004-1417-6004

АФАНАСЕНКО АЛЛА МИКОЛАЇВНА

старший викладач,
старший викладач кафедри мистецьких дисциплін та методик їх навчання
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
Allaafanasenko1@gmail.com
orcid.org/0009-0000-5107-1544

У статті розглянуто поняття «національні ідеали майбутніх учителів музичного мистецтва» як національні погляди, цінності, знання, уподобання, що скеровують історико-теоретичні дослідження й музично-творчу діяльність здобувачів освіти в царину мистецьких традицій українського народу.

Автори пропонують шляхи формування національних ідеалів майбутніх учителів музичного мистецтва. Відомо, що найпотужніший засіб формування національного ідеалу – музичне мистецтво, яке є однією з найдосконаліших форм опанування й вираження культури цілого етносу.

Формування національних ідеалів майбутніх учителів музичного мистецтва, на думку авторів статті, можливе завдяки історичному пошуку й теоретичному узагальненню маловідомої інформації; вивченню творчості українських композиторів; дослідженню тої чи іншої епохи, що стосується особистості митців; використанню конкретних музичних творів у курсі підготовки здобувачів вищої освіти.

Запропоновано варіанти практичного засвоєння вокально-симфонічної поеми «Чернець» М. Вериківського на вірші Т. Шевченка з метою формування національного ідеалу майбутніх учителів музичного мистецтва: розучування партій твору на репетиціях із предмета «Оркестровий клас» і концертні виступи, вивчення партій басу в класі вокалу, студіювання творчості композитора під час занять «Історія української та зарубіжної музики», використання інформації попередніх досліджень з вищезгаданих предметів, а також із предмета «Історія України» під час практичних занять дисципліни «Виробнича (педагогічна) практика».

Подано історичні розвідки про постать одного з очільників визвольної боротьби доби Гетьманщини (кін. XVII – поч. XVIII ст.) на Правобережній Україні Семена Палія, мистецтвознавчі розвідки про написання поеми «Чернець» Тарасом Шевченком і її музичного втілення композитором Михайлом Вериківським.

Такі форми й методи роботи, на думку авторів статті, сприятимуть зацікавленню майбутніх учителів музичного мистецтва вітчизняними композиторами, розумінню їхнього педагогічного впливу, переконанню у вагомості, величч, геніальності творчості українських митців.

Ключові слова: національний ідеал, історико-теоретичні дослідження, практична підготовка, учитель музичного мистецтва, творчість Михайла Вериківського.

Постановка проблеми. Становлення особистості відбувається в результаті формування поглядів, переконань, культурних цінностей тощо. Такі погляди, переконання, цінності щодо нації, до якої зараховує себе особистість, становлять національний ідеал.

У Концепції національного виховання студентської молоді зазначається, що «відповіддю на виклики сучасного світу має стати національне виховання студентської молоді, котра формуватиме ядро української інтелігенції на основі національної ідеї».

Національна ідея об'єднує й консолідує суспільство, сприяє виробленню активної життєвої позиції молодій людині, становленню її як особистості. Національний характер виховання полягає у формуванні людини як громадянина України незалежно від її етнічного та соціального походження, віросповідання та передбачає створення спільноти самодостатніх людей, які об'єднані національною ідеєю та оберігають свої цінності й свободи» [6].

Формування національних ідеалів майбутніх учителів музичного мистецтва пов'язано з відродженням і популяризацією творчості українських композиторів – творців мистецького національного ідеалу. Важливим у цьому процесі є стимулювання студентів до наукових досліджень із вивчення творчості національних композиторів, поетів, мистецьких творів і їх використання в практичній діяльності, популяризації в освітньому процесі на громадському житті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Філософські аспекти національного ідеалу відображено у творчості українських письменників І. Франка, Т. Шевченка, Л. Українки, О. Теліги, педагогічні – у працях Г. Сковороди, С. Русової, Г. Ващенко, В. Сухомлинського й ін. Наукове обґрунтування національного ідеалу знаходимо в працях сучасних дослідників: О. Ясь, В. Харагірло, В. Янева, Ю. Липи, В. Липинського й ін.

Але особливого значення набуває проблема формування національного ідеалу в підготовці здобувачів вищої освіти.

Формулювання мети статті. Мета статті – дати визначення поняття «національний ідеал майбутніх учителів музичного мистецтва», представити форми й методи його формування в процесі вивчення творчості Михайла Вериківського.

Виклад основного матеріалу. Ідеал, за визначенням С. Гончаренка, є уявленням про найвищу досконалість, яка як взірць, норма й найвища мета визначає певний спосіб і характер дії людини. Ідеал є вираженням активнотворчого ставлення людини до дійсності й відіграє роль кінцевих цільових орієнтирів [4, с. 139]. Національний виховний ідеал, на

думку педагога, складається із загальнолюдських цінностей і рис духовності, звичаїв певного народу, а виховний ідеал – це мета виховання, образ ідеальної людини, на який має орієнтуватися педагог, виховуючи учнів. Виховний ідеал як мета виховання визначає систему освіти й виховання, її зміст, методи, форми [4, с. 230].

Кожна історична епоха має або виокремлює певний образ національного ідеалу залежно від певного стану суспільства, історичних подій, що відображені в мистецько-культурних явищах, у тематиці музичних творів та образному наповненні.

І. Франко інтерпретує національний ідеал як дороговказ на шляху нації до самоствердження: «Національний ідеал – це не тимчасовий клич, не мода, не шильд для хизування перед «світом», це велика історична відповідальність перед народом і своїм сумлінням» [11].

В. Смолій та О. Ясь визначають *поняття «українська ідея» як різновид національної ідеї: «сакралізований громадсько-культурний, суспільно-політичний і світоглядний ідеал, сконструйований у візіях, концепціях, поглядах мислителів, інтелектуалів, письменників, митців, політиків, громадсько-культурних і громадсько-релігійних діячів, який де-факто претендує на статус неписаної конвенції національної згоди у певний історичний час і здебільшого побутує у вигляді низки конкуруючих версій чи перехресних проєкцій»* [9, с. 40–41]. Науковці пояснюють уживання поняття «українська ідея» для представлення й осягнення історичної, державно-політичної та культурної ролі українства у світі, окреслення провідних світоглядних орієнтирів, культурних настанов і ціннісних орієнтацій у суспільно-політичному, громадському й культурному житті, екзистенції українського народу/нації в історичному просторі та часі тощо [9].

Виховний ідеал у педагогічній системі Г. Ващенко становлять християнська мораль, яка ставить в основу виховання загальнолюдські вартості (пошук правди й побудова справедливого суспільства, що спирається на закони краси й любові, закон творення добра й боротьби зі злом), та українська духовність, що відображає

національні цінності, які викарбовуються впродовж століть і відбиваються в традиціях українського народу (мистецька творчість, схильність до музики, співу, танців тощо) [1].

С. Русова втілює ідею національного виховання як життєво необхідного фактора становлення людини, яка має ідентифікувати себе в певній національній спільноті: «Щаслива та нація, яка має змогу утворити в своїй державі національну школу для всієї людності; вона сміло може дивитися на своє майбутнє: національна освіта дасть їй змогу посилити свої економічні можливості і широко розвинути культурні творчі сили» [8, с. 85].

На нашу думку, національні ідеали майбутніх учителів музичного мистецтва – це національні погляди, цінності, знання, уподобання, які скеровують історико-теоретичні дослідження й музично-творчу діяльність здобувачів освіти в царину мистецьких традицій українського народу.

Формування національного ідеалу може здійснюватися ефективно засобами музичної мистецтва, яке є носієм естетичних смаків і національних ідей та образів. Фундаментальним носієм музичного мистецтва є народ, композитори й поети, які у творчості несуть зерно історичної, політичної, соціально-побутової інформації. Музика може відображати в людській свідомості цінності минулого задля аналізу сучасного, володіти даром синтезування узагальненого досвіду людства та формувати національні ідеали.

Так, національні ідеали майбутніх учителів музичного мистецтва можуть формуватися завдяки вивченню творчості українських композиторів, пошуку інформації про забутих і маловідомих вітчизняних композиторів, дослідженню культурних епох та історичних постатей. Музичні твори можуть бути використані на практиці – розучування, виконання, популяризація. Головне – це переконання у вагомості, величчі, геніальності творчості українських митців.

Пропонуємо приклад опрацювання вокально-симфонічної поеми «Чернець» М. Вериківського на вірші Т. Шевченка зі здобувачами вищої освіти з метою формування їхніх національних ідеалів.

Спочатку ми запропонували студентам здійснити науково-інформаційні розвідки про історичну постать Семена Гурка, на псевдонім Палій, про історію написання поеми «Чернець» Тарасом Шевченком та історію її музичного втілення композитором Михайлом Вериківським.

Майбутні вчителі музичного мистецтва на основі аналізу літературних джерел з'ясували, що в основі поеми Тараса Шевченка лежить народна легенда про одного з очільників визвольної боротьби доби Гетьманщини (кін. XVII – поч. XVIII ст.) на Правобережній Україні – Семена Палія. Тому надалі їхні наукові пошуки спрямувалися в історичному напрямі.

Образ С. Палія представлений, з одного боку, як історична правда, з іншого – як художній вимисел поета. Історична постать Семена Гурка Палія (1640–1710), державного та військового діяча Українського гетьманату, полковника Фастівського (Білоцерківського) полку, який понад 25 років свого життя присвятив боротьбі проти поневолення, досить неоднозначна, колоритна, визначальна в ході політичних подій, що творили історію української землі. Семен Палій народився в місті Борзни (тепер Чернігівська область), що на Чернігівщині, у міщанській родині, навчався в Київській колегії, служив у Ніжинському полку війська гетьмана Петра Дорошенка [12].

У 1684 р. отримав дозвіл польського короля на формування козацького полку у Фастові й заселення вільних земель на Київщині, де встановлює козацьке самоврядування. Численні спроби польських військ привести козаків до покори (1691, 1693, 1700) зазнали відсічі. С. Палій очолює козацькі повстання, які отримали назву «Друга Хмельниччина», на Київщині, Брацлавщині, Поділлі та Волині проти польського панування й окатоличення, які загалом окреслюють політичні прагнення полковника протягом усієї його національно-політичної діяльності.

Виразною характеристикою політичної діяльності С. Палія, на думку Т. Чухліба, є його листування. Науковець пише про зв'язки С. Палія з польським королем Яном III Собеським (із яким вів активну кореспонденцію), його наступником королем

Августом II Саксонським, московськими царями Іваном і Петром (згодом – тільки Петром I), молдовським господарем К. Дукою, князем М. Радзивілом, великим литовським гетьманом К. Сапегою, белзьким воєводою Адамом Сенявським, мінським воєводою К. Завішею, коронним підкоморієм Ю. Любомирським, овруцьким старостою Ф. Потоцьким, київським католицьким єпископом А. Залуським, московськими воєводами в Києві князями М. Ромодановським і П. Хованським та ін. Із 1693 року при дворі К. Сапєги в литовській столиці Вільно (Вільнюсі) перебував спеціальний представник правобережного полковника. Відомі також листи С. Палія до інших урядовців Речі Посполитої, Московського царства та Кримського ханства [12].

Історики характеризують С. Палія як успішного полководця, який на чолі підрозділу запорозьких козаків 1683 року допоміг європейській коаліції захистити столицю Австрійської імперії – Відень, Парканську, Естергомську та Сеценську фортеці (Угорщина, Словаччина) від військ Османської імперії. Інформація про його військову діяльність тиражувалася в «летючих листках» Австрії, Венеції, Голландії, Німеччини, Польщі, Франції [12].

Особистість С. Палія легендарна: серед українського народу й козацького оточення існували численні перекази та легенди, народні пісні, його називали «козацьким батьком», козаком-характерником.

Дослідження історичних фактів, життєдіяльності полковника Семена Палія й особливо велика кількість фольклорних зразків указують на те, що постать мала вагомий вплив на перебіг історичних подій, його діяльність ґрунтувалася на проукраїнських переконаннях як ватажка українського народу, він ставив серйозну конкуренцію гетьману І. Мазепі та був вагомою фігурою суспільно-політичного життя правобережної України [7].

Після історичних досліджень здобувачі вищої освіти розпочали літературні пошуки. Їхнім завданням було з'ясувати передумови написання поеми «Чернець» Т. Шевченком. Студенти звернули увагу на факти біографії Т. Шевченка: навчаючись в Академії мистецтв

у Петербурзі, він цікавиться українською історією та етнографією, вивчає літописи, історичні праці, музейні колекції та сфокусовує увагу на постаті Семена Палія [5].

Перебуваючи в складі Археографічної комісії, Т. Шевченко їздить по Україні (Київщині, Полтавщині, Поділлію), збираючи етнографічні матеріали, історичні документи, замальовує архітектурні й археологічні пам'ятки. Паралельно поет ознайомлюється з віршованою історичною хронікою «Україна» Пантелеймона Куліша, у якій зображена історія України часів Богдана Хмельницького й Семена Палія. Особистість Семена Палія вразила Т. Шевченка, який відвідав Межигірський монастир і дізнався про останні роки життя в ньому видатного полководця. Це й стало поштовхом до написання поеми «Чернець», у якій поєднуються справжні історичні факти з народними легендами про козака.

Обговорюючи зі студентами історичні розвідки, ми припустили, що в схожій до життєво-психологічній ситуації Т. Шевченка перебував відомий український композитор Михайло Вериківський у момент утілення ідеї написання поеми «Чернець». У важкі воєнні роки Другої світової війни композитор, перебуваючи на той час в евакуації, звертається до теми національного героя й обирає поему Т. Шевченка «Чернець» для музичного втілення.

Це викликає зацікавлення студентів особистістю композитора. Михайло Іванович Вериківський (1896–1962) – видатний український композитор, диригент, педагог, музичний і громадський діяч, автор першого українського балету «Пан Каньовський», опери «Наймичка», фундатор української музики в симфонічному, хоровому, оперному, кантатно-ораторіальному, вокальному й інструментальному жанрах.

Здобувачі освіти отримують дослідницькі завдання музичного спрямування: вивчити «Музичну Шевченкіану» М. Вериківського, дослідити життєві обставини створення композитором вокально-симфонічної поеми «Чернець», історію її першого виконання, аналіз музичного твору в мистецтвознавчій літературі.

Перша група студентів доповідає, що в 1919 році М. Вериківський написав фантазію «Гайдамаки» для солістів, хору й фортепіано, згодом створив ораторію «Іван Гус», пізніше – ораторії «Тополя» та «Гайдамаки», у 1936 році – музику до к/ф «Назар Стодоля», хори «Світе ясний» і «Відповідь на «Заповіт» Шевченка» (текст А. Лахуті в перекл. М. Рильського), обробки хорів «Думи мої», «Заповіт», оркеструє хори «Іван Гус» М. Лисенка, «Заповіт» К. Стеценка, оперу «Катерина» М. Аркаса, «Вечорниці» П. Ніщинського (вступ до 2-ї дії вистави «Назар Стодоля»), кілька номерів з опери «Пан Сотник» Г. Козаченка.

Друга група студентів подає таку інформацію. Робота над поемою «Чернець» відбувалася паралельно зі створенням опери «Наймичка» за однойменною поемою Т. Шевченка. Молодша донька М. Вериківського Олена згадує: «Роботу над «Наймичкою» ускладнювало те, що Київський оперний театр евакуювали в Іркутськ. М. Вериківський їздив до Іркутська у відрядження на репетиції. А щоб не гаяти часу, приступив в Уфі до озвучення ще однієї поеми Т. Шевченка «Чернець». Перше публічне виконання симфонічної поеми для баса, хору та симфонічного оркестру «Чернець» відбулося у 1942 році в сімейному колі в їх кімнаті в присутності М. Рильського і П. Тичини» [3].

Третя група доповідає, що прем'єра відбулася в концерті Шевченківської сесії АН Української РСР у 1943 році, диригував «Ченцем» сам композитор. Виконавцями в різні часи були славетний (як ще його називають біографи «диво-бас» української опери) Іван Паторжинський, український оперний співак, народний артист України, професор Київської консерваторії, бас Михайло Роменський, оперний співак (бас-баритон), соліст Національного академічного театру опери та балету України імені Т.Г. Шевченка Тарас Штонда, найбільшим популяризатором шевченкового слова й музики українських композиторів за кордоном (як ще його називали «Лицар української музи») був бас Йосип Гошуляк (Канада).

Четверта група молодих дослідників звернулася до статті ««Чернець» Тараса Шевченка й особливостей його прочитання Михайлом

Вериківським в однойменній вокально-симфонічній поемі» В. Тишкова. Тут науковець зазначає: «... посилюючи аналогії Шевченкового тексту з українськими думами, композитор використовує домінування сольного голосу (басу) і Шевченкового Слова у музичному творі. Проте, слідуючи за змінами образно-емоційних структур поетичного першоджерела, композитор по-новому розставляє драматургічні орієнтири. Його музичне прочитання увиразнює безперервний процес народження ідеального образу України». Актуально звучали цитати В. Тишкова «... готовність ченця молитися за Україну у фіналі поеми Шевченка і Вериківського символізує перехід у світ вічних духовних цінностей і передає високу духовну енергію легендарних представників української культури» [10, с. 83].

Інформаційний матеріал з історії, літератури, музики був предметом обговорення історико-теоретичних дисциплін та адаптувався для використання під час педагогічної практики.

Для практичної роботи над вокально-симфонічною поемою «Чернець» М. Вериківського ми пропонуємо студентам розучування партії баса в класі вокалу й розучування партій на заняттях «Оркестровий клас».

На нашу думку, найважливішим засобом впливу на національні ідеали майбутніх учителів музичного мистецтва стало розучування й виконання вокально-симфонічної поеми «Чернець» М. Вериківського викладацько-студентським симфонічним оркестром Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Т. Шевченка. Багато років твір є частиною концертних заходів до вшанування Тараса Шевченка.

Обговорення разом зі здобувачами освіти вислову М. Вериківського стало висновком нашої роботи щодо осмислення національних ідеалів: «Українська музична інтелігенція має володіти не лише високою професійною майстерністю, але й бути перейнятою найщирішою любов'ю до національної культури українського народу, найщирішим бажанням якнайшвидше вивести українське національне музичне мистецтво на широкі шляхи всесвітньої передової музичної культури» [2].

Висновки. Отже, поняття «національні ідеали майбутніх учителів музичного мистецтва» можна трактувати як національні погляди, цінності, знання, уподобання, які скеровують історико-теоретичні дослідження й музично-творчу діяльність здобувачів освіти в царину мистецьких традиції українського народу. Формування національних ідеалів майбутніх учителів музичного мистецтва можливе завдяки історичному пошуку й теоретичному узагальненню маловідомої інформації; вивченню творчості українських композиторів; дослідженню тої чи іншої епохи, що стосується особистості митців; використанню конкретних музичних творів у курсі практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Історико-теоретичне та практичне засвоєння вокально-симфонічної поеми «Чернець» М. Вериківського на вірші Т. Шевченка з метою формування національного ідеалу майбутніх учителів музичного мистецтва може здійснюватися завдяки історичним розвідкам

про постать одного з очільників визвольної боротьби доби Гетьманщини (кін. XVII – поч. XVIII ст.) на Правобережній Україні Семена Палія, мистецтвознавчим розвідкам про написання поеми «Чернець» Тарасом Шевченком і її музичного втілення композитором Михайлом Вериківським, студіюванню творчості композитора, використанню інформації попередніх досліджень під час «виробничої (педагогічної) практики», розучуванню партій твору, концертним виступам тощо. Такі форми й методи роботи сприятимуть зацікавленню майбутніх учителів музичного мистецтва вітчизняними композиторами, розумінню їхнього педагогічного впливу, переконанню у вагомості, величі, геніальності творчості українських митців.

Перспективи подальших розвідок із напряму вбачаємо в розробленні програми формування національних ідеалів майбутніх учителів музичного мистецтва засобами краєзнавчого музичного матеріалу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ващенко Г. Виховний ідеал : підручник для виховників, учителів і українських родин. Брюсель. 1946. 208 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/15222/file.pdf> (дата звернення 23.06.2022).
2. Вериківська І. Архів Михайла Вериківського. *Михайло Іванович Вериківський: погляд з 90-х* : збірник наукових статей до 100-річного ювілею. Київ : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 1997. С. 72–76.
3. Висоцька Н. Михайло Іванович Вериківський. *Оксамит: Суспільство. Політика. Культура*. 2016. 21 листопада. URL: <https://oksamyt.org/verikivskij-mikhajlo-ivanovich/> (дата звернення 23.06.2022).
4. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь. 1997. 373 с.
5. Кожолянюк Г. Шевченко – етнограф і фольклорист / Департамент освіти і науки виконавчого органу Київської міської ради. 2014. 18 березня. URL: <https://don.kyivcity.gov.ua/news/88.html> (дата звернення 19.06.2022).
6. Концепція національного виховання студентської молоді : Рішення колегії МОНУ від 25 червня 2009 р. протокол № 7/2-4. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr2_4290-09#Text (дата звернення 02.06.2022).
7. Лях С. Козацька звитяга-2. Випуск № 39 (74). Історія. Семен Палій. *Козацька звитяга* : канал про історію та сучасність українського і запорозького козацтва. 2016. 9 жовтня. URL: https://www.youtube.com/watch?v=M1Xdjw_IE04 (дата звернення 11.01.2024).
8. Русова С. Національна школа. *Вибрані педагогічні твори* : у 2 кн. Київ : Либідь. 1997. Кн. 1 / за ред. Є.І. Коваленко. С. 83–85.
9. Смолій В., Ясь О. Суспільні ідеали та уявні проєкції українського майбутнього у репрезентації «діючих» генерацій інтелектуалів ХХ – початку ХХІ ст. / за ред. В. Смолія ; упорядк. бібліограф., імен. і предмет. покажчиків С. Блащук. Київ : НАН України. Ін-т історії України, 2019. 302 с.
10. Тишков В. «Чернець» Тараса Шевченка й особливості його прочитання Михайлом Вериківським в однойменній вокально-симфонічній поемі. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 57. Том 3. С. 83–89.
11. Франко І. Поза межами можливого : зібрання творів : у 50 т. Київ, 1986. Т. 45. 578 с.
12. Чухліб Т.В. Палій (Гурко) Семен Пилипович. *Інститут історії України / Національна академія наук України*. Київ : Наукова думка. 2011. Том 8. С. 41–43. URL: <http://history.org.ua/LibegUA/978-966-00-1142-7/978-966-00-1142-7.pdf> (дата звернення 02.03.2023).

FORMATION OF NATIONAL IDEALS OF FUTURE TEACHERS OF MUSICAL ART IN THE PROCESS OF STUDYING THE WORKS OF MYKHAILO VERIKIVSKY

TARKIVSKA-NAHYNALIUK OLENA DMYTRIVNA

Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor
Kremenets Taras Shevchenko Regional Academy of Humanities and Pedagogy

AFANASENKO ALLA MYKOLAIVNA

Assistant Professor
Kremenets Taras Shevchenko Regional Academy of Humanities and Pedagogy

Introduction. *The formation of a personality occurs as a result of the formation of views, beliefs, cultural values, etc. Today's world requires the formation of national ideals – views and beliefs through which a modern young person expresses his or her own attitude to his or her nation, its language, culture, and art.*

The purpose of the article is to define the concept of “national ideal of future music teachers”, to present forms and methods of its formation in the process of studying the works of Mykhailo Verikivskyi.

Methods. *The following research methods were used: analysis, synthesis, systematisation of literary sources, generalisation of pedagogical experience.*

Results. *It is investigated that the concept of “national ideals of future music teachers” as national views, values, knowledge, preferences that guide historical and theoretical research and musical and creative activity of students in the field of artistic traditions of the Ukrainian people. The authors propose ways of forming national ideals of future music teachers. It is well known that the most powerful means of forming a national ideal is musical art, which is one of the most perfect forms of mastering and expressing the culture of an entire ethnic group.*

As an example, the article examines the personality of Mykhailo Verikivsky – Ukrainian composer, conductor, teacher, public figure, author of the first Ukrainian ballet, many operas, cantata and oratorio, vocal and instrumental works.

The variants of practical mastering of the vocal-symphonic poem “Monk” by M. Verikivsky on the poems of T. Shevchenko with the aim of forming the national ideal of future teachers of music are proposed: learning the parts of the work at rehearsals in the subject “Orchestra class” and concert performances, learning the bass part in the vocal class, studying the composer’s work during the classes “History of Ukrainian and Foreign Music”, using information from previous studies on the above-mentioned subjects, as well as on the subject “History of Ukraine” during practical.

The article presents historical research on the figure of Semen Paliy, one of the leaders of the liberation struggle of the Hetmanate (late seventeenth – early eighteenth centuries) on the Right Bank of Ukraine, art historical research on the writing of the poem “Monk” by Taras Shevchenko and its musical embodiment by the composer Mykhailo Verikivsky.

Originality. *Using historical figures of Ukrainian musical art for historical and theoretical research and practical training will help future music teachers to become interested in Ukrainian composers, understand their pedagogical influence, make sure that the work of Ukrainian artists is important, great and brilliant, and contribute to the formation of national ideals.*

Conclusion. *The formation of national ideals of future music teachers, according to the authors of the article, is possible through historical research and theoretical generalisation of little-known information; studying the works of Ukrainian composers; research of a particular era concerning the personality of artists; using specific musical works in the course of training of higher education students.*

Key words: *national ideal, historical and theoretical research, practical training, music teacher, Mykhailo Verikivsky’s work.*

REFERENCES

1. Vashchenko, H. (1946). *Vykhovnyi ideal* [Educational ideal]. <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/15222/file.pdf>.
2. Verykivska, I. (1997). *Arkhiv Mykhaila Verykivskoho* [Archive of Mykhailo Verikivskyi]. *Mykhailo Ivanovych Verykivskyi : pohliad z 90-kh* [Mykhailo Ivanovich Verikivskyi: a view from the 90s]: zb. nauk. st. do 100-richnoho yuvileiu. (pp. 72–76). NMAU im. P.I. Chaikovskoho.
3. Vysotska, N. (2016). *Mykhailo Ivanovych Verykivskyi* [Mykhailo Ivanovych Verikivskyi]. Oksamyt: Suspilstvo. Polityka. Kultura. <https://oksamyt.org/verikivskij-mikhajlo-ivanovich/>.

4. Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Lybid.
5. Kozholianko, H. (2014, 18 bereznia). *Shevchenko – etnograf i folkloryst* [Shevchenko – ethnographer and folklorist]. Departament osvity i nauky vykonavchoho orhanu Kyivskoi miskoi rady. <https://don.kyivcity.gov.ua/news/88.html>.
6. *Kontsepsiia natsionalnoho vykhovannia studentskoi molodi* [The concept of national education of student youth] (2009). Rishennia kolehii MON vid 25 chervnia 2009 r. protokol № 7/2-4. https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr2_4290-09#Text.
7. Liakh, S. (2016). *Kozatska zvytiaha – 2. Vypusk № 39 (74). Istoriiia. Semen Palii* [Cossack victory – 2. Issue № 39 (74). History. Semen Paliy]. *Kozatska zvytiaha: kanal pro istoriiu ta uchasnist ukrainskoho i zaporozkoho kozatstva*. [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=M1Xdjw_1E04.
8. Rusova, S. (1997). *Natsionalna shkola* [The national school]. In 2 vols. Vol. 1 : *Vybrani pedahohichni tvory* [Selected pedagogical works]. (Ye. I. Kovalenko, Ed.). (pp. 83–85). Lybid.
9. Smolii, V., & Yas, O. (2019). *Suspilni idealy ta uiavni proektsii ukrainskoho maibutnoho u reprezentatsii “diiuchykh” heneratsii intelektualiv 20 – pochatku 21 st.* [Social ideals and imaginary projections of the Ukrainian future in the representation of the “active” generations of intellectuals of the twentieth and early twenty-first centuries]. (V. Smolii, Ed., S. Blaschuk, Comp.). Kyiv. NAN Ukrainy. In-t istorii Ukrainy.
10. Tyshkov, V. (2022). “Chernets” Tarasa Shevchenka y osoblyvosti yoho prochytannia Mykhailom Verykivskym i odnoimennii vokalno-symfonichnii poemi [Taras Shevchenko’s “Monk” and peculiarities of its reading by Mykhailo Verikivsky and the vocal and symphonic poem of the same name]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. 57, Vol. 3, 83–89.
11. Franko, I. (1986). *Poza mezhamy mozhlyvoho* [Beyond the Possible]. In 50 vols : Vol. 45. Kyiv.
12. Chukhlib, T. V. (2011). Palii (Hurko) Semen Pylypovych [Paliy (Gurko) Semen Pylypovych]. *Instytut istorii Ukrainy. Natsionalna akademiia nauk Ukrainy*. 8, 41–43. Naukova dumka. <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1142-7/978-966-00-1142-7.pdf>.